PRIM'AWLA TAL-QORTI ĊIVILI

IMĦALLEF

ONOR. AUDREY DEMICOLI LL.D.

Rikors Ġuramentat Nru **450/2021 (AJD)**

SILVIANNE BARTOLO (KI 107779M)

vs

BRYDEN AZZOPARDI (KI 104090M) U
B & A WORKS SERVICES LIMITED (C75583)
SOLIDALMENT U INDIVIŻAMENT BEJNIETHOM

Seduta ta' nhar il-Ħamis, 4 ta' Novembru 2021

Il-Qorti:

1. Din hija sentenza finali wara talba għall-ħlas u rifużjoni ta' bilanċ dovut lir-rikorrenti mill-intimati fl-ammont ta' ħamsa u sebgħin elf Ewro (€75,000), kif eventwalment ridott għal tletin elf Ewro (€30,000), permezz ta' rikors ta' Silvianne Bartolo preżentat fl-għaxra (10) ta' Mejju 2021 ai termini tal-Artikoli 167 *et seq* tal-Kap 12 tal-Liġijiet ta' Malta;

Preliminari

2. Permezz ta' rikors ġuramentat preżentat fl-għaxra (10) ta' Mejju 2021, ir-rikorrenti Silvianne Bartolo ikkonfermat bil-ġurament tagħha u talbet kif isegwi:

   a. Illi l-intimati ffirmaw konvenju mar-rikorrenti datat tnejn u għoxrin (22) t'Ottubru 2020 għat-trasferiment ta' garaxx għall-prezz ta' mija u ħamest elef Ewro (€105,000);

   b. Illi r-rikorrenti kienet laħqet ħallset lill-intimati s-somma kumplessiva ta' ħamsa u disgħin elf Ewro (€95,000) u dana in kwantu għas-somma ta' tletin elf Ewro (€30,000) fi flus likwidi, u in kwantu għal ħamsa u sittin elf Ewro (€65,000) b'valur ta' diversi vetturi kif indikati fl-imsemmi konvenju;

   c. Illi dan il-konvenju kien soġġett li l-intimati jakkwistaw il-proprjeta' in vendita' mingħand terzi, u dana skont klawsola numru erbatax (14) tal-imsemmi konvenju;

   d. Illi llum jirriżulta illi t-trasferiment tal-proprjeta' skont l-imsemmi konvenju ma jistax javvera ruħu, u dana ġie wkoll ammess mill-intimati nfushom, tant illi l-konvenju tal-intimati mat-terzi ġie wkoll xolt;

   e. Illi konsegwentement l-intimati ħallsu lura lir-rikorrenti l-ekwivalenti tas-somma ta' għaxart elef Ewro (€10,000) mis-somma mħallsa, u dana billi għaddew lura l-pussess ta' żewġ vetturi għall-imsemmi valur, u cioe, tal-marka Mercedes u Navara rispettivament;

   f. Illi għalhekk l-intimati indiviżament bejniethom għad għandhom iħallsu u jirrifondu lura lir-rikorrenti s-somma ta' ħamsa u sebgħin elf Ewro (€75,000) in linea tad-depożitu mħallas mir-rikorrenti lill-intimati akkont fuq il-konvenju u fil-mora tal-konvenju;

   g. Illi l-intimati ġew interpellati diversi drabi sabiex jirrifondu lura l-imsemmija somma bilanċjali, iżda minkejja illi kkonfermaw li l-ammont

huwa dovut, stqarrew li ma għandhomx mezzi suffiċjenti sabiex jagħmlu dan il-ħlas fl-intier tiegħu;

h. Illi r-rikorrenti taf b'dawn il-fatti hija personalment;

i. Illi l-intimati ġew interpellati għall-ħlas tal-ammont hawn fuq imsemmi diversi drabi iżda baqgħu inadempjenti;

j. Illi dan l-ammont huwa ċert, likwidu u dovut, u l-intimati m'għandhomx eċċezzjonijiet validi x'jagħtu għat-talbiet attriċi;

3. Għaldaqstant ir-rikorrenti talbet lil din il-Qorti sabiex:

   i. Tgħaddi biex taqta' u tiddeċiedi bid-dispensa tas-smiegħ tal-kawża ai termini tal-artikoli 167-171 tal-Kodiċi tal-Organizazzjoni u Proċedura Ċivili; u

   ii. Tikkundanna lill-intimati jħallsu indiviżament bejniethom l-ammont kumplessiv ta' ħamsa u sebgħin elf Ewro (€75,000), flimkien mal-imgħaxijiet legali dekorribbli mid-data tal-preżentata ta' din il-kawża sal-pagament effettiv;

   Bl-ispejjeż kompriżi dawk tal-ittra legali tal-20 t'April 2021, kif ukoll tal-mandat ta' sekwestru kawtelatorju numru 576/2021, kontra l-intimati;

4. Permezz ta' digriet mogħti nhar it-tnax (12) ta' Mejju 2021, din il-Qorti appuntat il-kawża għas-seduta ta' nhar it-Tlieta, l-ewwel (1) ta' Ġunju 2021, b'ordni lill-konvenuti sabiex jidhru f'dik il-ġurnata u jwieġbu għat-talba tal-attriċi, u, fin-nuqqas, tgħaddi u tiddeċiedi minnufih il-kawża billi tilqa' t-talbiet attriċi;

5. Permezz ta' nota ġuramentata preżentata ai termini tal-**Artikolu 170(1) tal-Kap 12** nhar l-erbgħa u għoxrin (24) ta' Mejju 2021, l-intimati Bryden Azzopardi u s-soċjeta' B & A Works Services Limited attakkaw il-

proċedimenti magħmula mill-attriċi bħala mhux regolari jew ossia ma japplikawx għall-każ in eżami, u dan għal diversi raġunijiet;

6. Il-Qorti, wara li ħadet konjizzjoni tal-istess nota ġuramentata, u wara li semgħet is-sottomissjonijiet magħmula mill-kovenuti waqt is-seduta tal-ewwel (1) ta' Ġunju 2021, ikkonċediet lill-konvenuti terminu t'għoxrin (20) ġurnata sabiex jippreżentaw nota tal-eċċezzjonijiet ai termini tal-**Artikolu 170(2) tal-Kap 12**;

7. Permezz ta' risposta ġuramentata preżentata nhar it-tmintax (18) ta' Ġunju 2021, l-intimati Bryden Azzopardi u s-soċjeta' B & A Works Services Limited eċċepew illi:

   a. Primarjament, l-esponenti Bryden Azzopardi huwa d-Direttur (*sole director)* tas-soċjeta' B & A Works Services Limited, u b'hekk kien qed jassumi għall-istess soċjeta' tali risposta ġuramentata;

   b. L-intimat ikkonferma illi permezz ta' konvenju datat 22 t'Ottubru 2020, huwa f'ismu u in rappreżentanza tas-soċjeta' intimata, kien ftiehem mal-attriċi rikorrenti Silvianne Bartolo sabiex jittrasferixxi garaxx bin-numru erbgħa (4), *semi-basement*, aċċessibbli minn Triq Gunglienu u Triq Amleto Spiteri ġewwa Ħal Qormi, għall-prezz komplessiva ta' mija u ħamest elef Ewro (€105,000);

   c. Dan il-bejgħ ma setax iseħħ kaġun ta' maniġġi minn warajh sabiex l-istess garaxx ma jottjeniehx hu, cioe l-intimat, iżda terzi, u ta' dan ir-rikorrenti attriċi flimkien ma' wliedha subien kienu ben konxji;

   d. Meta ġie a konoxxenza tal-partijiet illi l-istess konvenju msemmi kien sfaxxa stante illi l-intimat ma setax jesegwixxi konvenju ieħor fuq l-istess post, din id-darba sabiex jakkwistah huwa stess, huwa kien għadda lura s-somma ta' għaxart elef Ewro (€10,000) f'kontanti lil ulied l-attriċi ħdejn il-pont ġo Ħal Qormi, iżda fir-rikors promotur tagħha l-attriċi naqset milli ssemmi dan il-fatt u tgħid illi ġiet mrodda lura vettura b'valur t'għaxart elef Ewro (€10,000);

e. Fil-fatt l-intimat għadda żewġ vetturi, cioe Mercedes E Class bin-numru tar-reġistrazzjoni FBU 402 b'valur ta' sbatax-il elf Ewro (€17,000), kif ukoll vann Navara *pick-up* bin-numru tar-reġistrazzjoni NAL 198 stmat b'valur ta' tnax-il elf Ewro (€12,000). L-intimat allega illi l-attriċi kienet qed tistma l-Mercedes b'valur t'€10,000 u n-Navara b'valur ta' €5,000 għal skopijiet xejn sinċiera;

f. L-intimat żamm għandu tliet vetturi, u cioe Mercedes Bluetec Saloon bin-numru tar-reġistrazzjoni KCB 843 stmata li tiswa €17,000, li l-attriċi qed tistma b'valur ta' €30,000, Toyota Cabin *pick-up* bin-numru tar-reġistrazzjoni ECF 863 stmat illi jiswa €12,000, li l-attriċi qed tistma b'valur ta' €20,000, u Toyota Auris tas-sena 2007 b'valur ta' €2,000, lil l-attriċi qed tistma b'valur ta' €5,000;

g. Kaġun ta' dan in-nuqqas ta' qbil dwar il-valuri tal-vetturi li jammonta għal eluf t'Ewro, użati sabiex ikunu trasferiti fuq l-intimati bħala ħlas u għas-saldu tal-akkwist tal-immobbli garaxx imsemmi fil-konvenju, l-attriċi ressqet talba għall-proċedura tal-giljottina, u cioe bid-dispensa mis-smiegħ, stante illi l-intimat allegatament ma kellux difiża xi jressaq, iżda l-intimat kien qiegħed jikkonferma illi hemm distakk konsiderevoli fil-valuri tal-vetturi illi l-attriċi kienet ippremettiet illi tgħaddi bħala ħlas għal tali akkwist tal-garaxx;

h. B'hekk kien jeħtieġ illi jiġi appuntat espert indipendenti sabiex f'każ illi l-partijiet jibqgħu ma jiftiehmux dwar l-eventwali ħlas tal-bilanċ rimanendi mill-intimat lill-attriċi, ikun stabbilit il-prezz u valur veru u attwali tal-vetturi mrodda ġia lura lill-attriċi, kif ukoll ta' dawk li l-intimat żamm fil-pussess tiegħu;

i. Waqt li kien abbozzat u ffirmat il-konvenju datat 22 t'Ottubru 2020, l-istess vetturi indikati ma kinux ġew ivvalutata, u b'hekk anke l-istess konvenju ma setax jingħad illi sar skont il-liġi u regolamenti dwar it-trasferimenti ta' immobbli, li jinkludu t-taxxa dovuta lill-Kummissarju tat-Taxxi Interni dwar boll dovut fuq bejgħ u akkwisti ta' immobbli;

8. B'hekk, għar-raġunijiet premessi, l-intimati talbu illi ssir valwazzjoni attwali u vera tal-vetturi li kienu ndikati fil-konvenju suriferit, sabiex ikun likwidat l-ammont fattwali illi l-attriċi għandha tirċievi għas-saldu tal-konvenju datat 22 t'Ottubru 2020 abbozzat min-Nutar Pubbliku Dr Tanya Farrugia;

9. L-intimati talbu wkoll illi t-talbiet imressqa fir-rikors promotur ikunu miċħuda, u dan prevja l-likwidazzjoni attwali tal-vetturi li ġew mgħoddija lura lill-attriċi jew lil uliedha, kif ukoll tal-vetturi li għadhom fil-pussess tal-esponenti sakemm issir tali valwazzjoni likwidata.

   Bl-ispejjeż, inkluż dawk tal-mandat ta' sekwestru kawtelatorju 576/2021 kontra l-attriċi;

10. Sussegwentement, b'rikors preżentat nhar il-ħmistax (15) ta' Lulju 2021, Silvianne Bartolo informat lil din il-Qorti illi bi żvista, fir-rikors ġuramentat tagħha, hija kienet naqset milli ssemmi illi kienet tħallset lura s-somma ta' għaxart elef Ewro (€10,000) fi flus kontanti, u għalhekk talbet il-korrezzjoni tar-rikors ġuramentat tagħha sabiex jirrifletti dan il-fatt, ai termini tal-artikolu 175 tal-Kap 12;

11. Permezz ta' digriet datat 21 ta' Lulju 2021, il-Qorti tat lill-konvenuti għaxart (10) ijiem żmien sabiex jirrispondu għat-talba tal-attriċi sabiex issir il-korrezzjoni relattiva;

12. B'nota preżentata nhar il-11 t'Awwissu 2021, il-konvenuti informaw lill-Qorti illi huma ma kellhom l-ebda oġġezzjoni illi ssir il-korrezzjoni relattiva.

Il-Qorti

13. Reġgħet rat ir-rikors ġuramentat ta' Silvianne Bartolo u d-dokumenti annessi miegħu;

14. Reġgħet rat id-digriet tat-12 ta' Mejju 2021;

15. Reġgħet rat in-nota ġuramentata ta' Bryden Azzopardi u B & A Works Services Limited;

16. Reġgħet rat il-verbal tas-seduta tal-1 ta' Ġunju 2021, fejn il-Qorti kkonċediet lill-konvenuti għoxrin (20) jum sabiex jippreżentaw nota t'eċċezzjonijiet;

17. Reġgħet rat ir-risposta ġuramentata ta' Bryden Azzopardi u B & A Works Services Limited;

18. Reġgħet rat ir-rikors ta' Silvianne Bartolo tal-15 ta' Lulju 2021, id-digriet tagħha stess tal-21 ta' Lulju 2021, u r-risposta tal-konvenuti tal-11 t'Awwissu 2021;

19. Rat l-iskrittura esebita mill-attriċi Silvianne Bartolo waqt is-seduta tat-23 ta' Settembru 2021 u konfermata bil-ġurament tagħha, immarkata bħala **Dok SB1**;

20. Rat il-verbal tas-seduta tat-23 ta' Settembru 2021, fejn il-Qorti ntalbet mill-intimati sabiex takkorda żmien lill-intimati għall-eventwali ħlas skont l-iskrittura mmarkata **Dok SB1**, minħabba illi l-kredituri tal-intimati li m'humiex parti fil-kawża jinsabu morużi f'pagamenti li għandhom jagħtu lill-konvenut. Mill-banda l-oħra, l-attriċi opponiet għal din it-talba għal diversi raġunijiet, u cioe:

    a. Terzi debituri li għandhom jagħtu lill-intimati m'humiex parti minn din il-kawża u għalhekk m'għandha tingħata l-ebda konsiderazzjoni mill-Qorti f'dan ir-rigward;

    b. Il-mertu tal-kawża issa ġie kristalizzat u determinat skont skrittura privata bejn il-partijiet tal-24 t'Awwissu 2021, li jiddetermina l-ammont bilanċjali dovut, li llum huwa ta' €30,000, stante illi d-differenza mill-ammont oriġinarjament mitlub ġie saldat fil-mori tal-kawża;

c. In oltre, il-partijiet kienu waslu għall-ftehim skont l-iskrittura preżentat fl-atti tal-kawża, u, peress illi l-intimat naqas li jħallas entro t-terminu miftiehem ta' ħmistax-il jum mid-data tal-iskrittura is-somma ta' ħamest elef Ewro (€5,000), kif ukoll naqas milli jħallas l-ewwel pagament ratealment sħiħ skont l-iskrittura ta' elf u ħames mitt Ewro (€1,500), l-intimat tilef il-benefiċċju tat-terminu. Għaldaqstant l-ammont kollu huwa dovut skont l-istess skrittura, u r-rikorrenti kienet qed titlob illi l-kawża għandha titħalla għas-sentenza;

21. Rat in-nota preżentata mill-attriċi waqt is-seduta tat-23 ta' Settembru 2021 illi permezz tagħha t-talba ġiet ridotta għas-somma ta' €30,000 skont il-ftehim li ġie esebit waqt l-istess seduta;

22. Tagħmel is-segwenti konsiderazzjonijiet:

Konsiderazzjonijiet Legali

23. Fl-ewwel lok, il-Qorti tinnota illi għalkemm oriġinarjament l-ammont mitlub mill-attriċi kien ta' €75,000, esklużi imgħaxijiet u spejjeż legali dovuti, eventwalment dan l-ammont ġie ridott għal €30,000 ai termini tal-iskrittura bejn il-partijiet (ara **Dok SB1** preżentat waqt is-seduta tat-23 ta' Settembru 2021 u n-nota tal-attriċi preżentata waqt l-istess seduta). **Għaldaqstant, il-Qorti sejra tikkonsidra s-somma ta' €30,000 bħala dik pretiża mill-attriċi permezz tal-kawża odjerna**;

24. Dwar il-validita' tal-iskrittura jidher illi m'hemmx kontestazzjoni bejn il-partijiet; iżda mit-talba tal-intimati waqt is-seduta tat-23 ta' Settembru 2021, il-Qorti fehmet illi l-punt ta' kontendenza bejn il-partijiet kien jikkonċerna l-perjodu konċess lill-intimati għall-ħlas tal-ammont kif dovut. Difatti, waqt din is-seduta, il-konvenuti talbu illi jiġi konċess lilhom żmien ulterjuri sabiex iħallsu l-bilanċ lill-attriċi ai termini tal-iskrittura, u dan in konsiderazzjoni tal-fatt illi jidher illi l-konvenuti għandhom problemi ta' likwidita' finanzjarja stante illi hemm terzi debituri (illi mhumiex parti mill-kawża odjerna) tal-

konvenuti illi jinsabu moruži f'pagamenti lill-konvenuti. Mill-banda l-oħra, in suċċint, l-attriċi opponiet għal din it-talba tal-konvenuti, stante illi: (a) il-ftehim ġie kristalizzat permezz tal-iskrittura tal-24 t'Awwissu 2021, u (b) la l-attriċi nnifisha u lanqas id-dejn dovut lilha, m'għandhom xejn x'jaqsmu mat-terzi debituri tal-konvenuti. **Din il-Qorti laqgħet waqt l-istess seduta t-talba tar-rikorrenti sabiex tingħata sentenza a bażi tal-istess ftehim**;

25. Dwar l-interpretazzjoni ta' skrittura, ingħad illi, *"Il-prinċipju kardinali li jirregola l-istatut tal-kuntratti jibqa' dejjem dak li l-vinkolu kontrattwali għandu jiġi rispettat, u li hi l-volonta' tal-kontrenti kif espressa fil-konvenzjoni li kellha tipprevali u trid tiġi osservata. Pacta sunt servanda."*[1]

26. L-istess ġie ritenut ukoll fis-sentenza fl-ismijiet ***Joseph Galea et vs Herman Mizzi et***[2]:

> *Skont l-**Art 1002 tal-Kap 16**, fejn il-kliem ta' konvenzjoni meħud fis-sens skont l-użu tal-kuntratt huwa ċar, ma hemmx lok ta' interpretazzjoni (ara: Prim'Awla: **Sciberras Trigona vs Aneico**: 6 ta' Ottubru 1883: **Spiteri vs Borg** – Prim'Awla – 30 ta' Novembru 2000; **Borg vs Xuereb** – Appell Ċivili – 30 ta' Marzu 1997; Qorti tal-Appell: **John Zammit et vs Michael Zammit Tabone et noe**: 28 ta' Frar 1997)*
>
> *Fl-applikazzjoni tar-regoli tal-interpretazzjoni mhijiex l-interpretazzjoni tal-kontendenti għall-kliem tal-konvenzjoni jew is-sens divers minnhom lilhom mogħti li jiswa imma dak li għandu jgħodd huwa l-qari oġġettiv tal-ġudikant li jagħti lill-kliem is-sens ordinarju tiegħu fil-kuntest ta' kif ġie użat*

[1] ***Gloria mart Jonathan Beacom et vs l-Arkitett u Inġinier Ċivili Anthony Spiteri Staines,*** Qorti tal-Appell (Superjuri), 5 t'Ottubru 1998. Ara wkoll, fost oħrajn, ***Av Dr Alex Perici Calascione noe et vs George Rizzo et***, Ċit Nru 964/93, Qorti Ċivili (Prim'Awla), 27 ta' Ġunju 2002, Onor Imħ Raymond C. Pace, u ***Joseph Cutajar vs Middlesea Insurance plc***, Ċit Nru 187/2005, Qorti Ċivili (Prim'Awla), 3 t'Ottubru 2013, Onor Imħ Lorraine Schembri Orland (in ġudikat)

[2] Rik Nru 535/2016, Qorti Ċivili Prim'Awla, Onor Imħ Joseph Zammit McKeon, 27 ta' Frar 2020 (in ġudikat)

mill-kontraenti. Jekk għall-ġudikant id-diċitura wżata ma tistax ma twassalx oġġettivament għal sens ċar u univoku, hu dan is-sens li għandu jfisser il-volonta' espressa mill-kontraenti fil-konvenzjoni taħt eżami.

Il-Qorti tisħaq illi fejn il-konvenzjoni tirrżulta ċara u mill-volonta' tal-kontraenti liberament espressa, tirriżulta inekwivoka, mhux leċitu għall-Qorti illi tinterpreta tali konvenzjoni jew tattribwilha motivazzjoni ulterjuri li la tirriżulta mid-diċitura tal-ftehim u lanqas minn ċirkostanzi oħra. Għalhekk fejn is-sinjifikat tal-konvenzjoni jkun ċar u fejn il-fatti li jkunu wasslu għal dak il-ftehim kif ukoll fatti sussegwenti ma jpoġġux fid-dubju l-volonta' tal-kontraenti ma jkunx leċitu għall-ġudikant illi jagħti lil dik l-iskrittura sinjifikat divers minn dak liberament espress mill-kontraenti għaliex il-prinċipju tad-dritt huwa: in claris non fit interpretatio.

27. Din il-Qorti kif diversement presjeduta tagħmel ukoll fl-istess sentenza appena ċitata referenza għall-erba' prinċipji elenkati mill-Qorti tal-Appell (Superjuri) fis-sentenza fl-ismijiet ***Carmelo Morana vs Nutar Dr Joseph Spiteri et***[3]:

1. Meta l-kontraenti jinkorporaw fi skrittura l-ftehim ta' bejniethom, għandu jiġi preżunt li dak li riedu jiftehmu fuqu nizżluh f'dik l-iskrittura. Għalhekk ma għandux ikun leċitu li wieħed mill-kontraenti jdaħħal f'dak il-ftehim klawsoli oħra li mill-kitba ma jirriżultawx, jekk ma jkunux klawsoli sekondarji li jkunu qegħdin ifissru jew jiċċaraw il-klawsoli prinċipali (Appell 31 ta' Mejju 1943 in re "Farrugia vs Piscopo", Kollez. Vol. XXXI, parti I, paġ 627);

[3] Qorti tal-Appell (Superjuri), 26 ta' Mejju 1952

2. Għalkemm huwa veru li provi orali jistgħu jiġu ammessi biex jiġu diluċidati punti oskuri ta' kitba jew f'xi każi ta' impunjazzjoni ta' dik il-kitba, iżda l-provi orali mhumiex ammissibbli biex ifissru dak li fih innifsu huwa diġa' ċar (Appell 26 ta' Mejju 1941, in re "Attard vs Mamo", Kollez. Vol. XXXI, part I, paġ 441);

3. Ir-regola li kontra l-prova miktuba ma tistax tiġi ammessa prova testimonjali mhix applikabbli meta l-prova tiġi offerta biex tiġi mfissra aħjar l-intenzjoni tal-kontreaenti li tkun espressa b'mod ambigwu jew oskur, jew meta jrid jiġi pruvat xi fatt inċidentali jew aċċessorju li jkun konċiljabili ma' l-att (App 17 ta' Jannar 1917, in re "Muscat vs Fiteni", Kollez Vol XXIII-I-780; Prim'Awla 27 ta' Jannar 1937 in re "Mifsud vs Mifsud", Kollez XXIX-II-1203; u Appell 20 ta' Jannar 1930 in re "Rizzo vs Anastasi");

4. Il-prinċipju "contra testimonium scriptum testimonium non scriptum non fertur" jibqa' jseħħ sakemm l-qorti ma tkunx persważa illi hemm żball fil-kuntratt, jew li tħalla barra xi patt għal xi raġuni speċjali;

28. **Il-Qorti hija tal-fehma illi l-iskrittura mmarkata Dok SB1 hija ċarissima u m'għandha l-ebda dubju (għaliex lanqas inġabet xi prova f'dan is-sens) illi l-partijiet resqu għall-istess ftehim b'mod liberu. Għaldaqstant, il-Qorti ma ssib l-ebda raġuni għalfejn għandha tagħti xi interpretazzjoni differenti jew tagħti xi ordni illi tkun diversa għal dak espressament miftiehem bejn il-partijiet;**

29. Il-Qorti tinnota illi fl-iskrittura mmarkata **Dok SB1**, minbarra illi qablu dwar ir-riduzzjoni fl-ammont dovut mill-konvenuti lill-attriċi għas-somma ta' €30,000, il-partijiet qablu espressament illi:

[...] fit-tieni lok id-debitur qiegħed jikkostitwixxi ruħu bħala debitur fis-somma ċerta, likwida u dovuta ta' tletin elf Ewro (Euro 30,000) hawn fuq imsemmija rappreżentanti l-kreditu bilanċjali dovut, a favur il-kreditur aċċettanti fis-somma hawn fuq imsemmija.

Id-debitur qiegħed jobbliga ruħu illi jħallas l-ammont hawn fuq imsemmi nkwantu għas-somma ta' ħamest elef Ewro (Euro 5000) jitħallsu sa żmien ħmistax[-il] ġurnata [mil-lum], fil-bilanċ permezz ta' pagamenti ratejali u mensili ta' elf u ħames mitt Ewro (Euro 1500) u mingħajr imgħax, b'dan illi kemm-il darba d-debitur jonqos li jħallas entro t-terminu lilu konċess, huwa jitlef il-benefiċċju tat-terminu u l-ammont kollu jiġu dovut f'daqqa bl-imgħax legali kontra tiegħu [mil-lum] sal-pagament effettiv.

30. Il-fatt illi l-bilanċ għadu dovut fl-intier tiegħu, u cioe fl-ammont sħiħ ta' tletin elf Ewro (€30,000), jidher illi huwa fatt illi ma ġiex kontestat. Hekk kif ġie ritenut fis-sentenza fl-ismijiet ***Francis Fenech vs Joseph Xerry et***[4]:

Illi f'kawżi għall-ħlas ta' allegat dejn, il-piż tal-prova tal-eżistenza tad-debitu jaqa' fuq l-attur. Ġaladarba jressaq din il-prova, imbagħad il-piż idur fuq il-konvenut biex jipprova l-ħlas:

"Illi bħala kreditur, l-attur hu fid-dmir li jipprova li jeżisti debitu, li dan id-debitu għadu dovut, u li d-debitur tiegħu baqa' inadempjenti fil-ħlas. Hu biss meta tiġi realizzata u sodisfatta din il-prova illi mbagħad l-oneru jisposta fuq il-konvenut debitur li jallega l-pagament. Dan il-prinċipju għandu l-fondament tiegħu fuq il-bażi li kulħadd

[4] Rik Nru 1278/2008, Prim'Awla (Qorti Ċivili), Onor Imħ Grazio Mercieca, 10 t'Ottubru 2019 (in ġudikat)

> *għandu jipprova l-allegazzjonijiet tiegħu. Kif deċiż, "fil-każ ta' konflitt serju bejn il-kontendenti fuq il-provi nkombenti rispettivament lilhom, cioe, l-attur l-esiġibilita' u l-konvenut is-soluzzjoni tad-debitu, in-nuqqas tat-tieni ma tikkolmax il-lakuna probatizja ta' l-ewwel u jibqa' dejjem jimpera l-prinċipju 'actore non probante reus absolvitur'" – "**Manuel Zerafa vs Nazzareno Muscat Scerri",** Qorti Ċivili, Prim'Awla, per Imħ Maurice Caruana Curran, 27 ta' Mejju 1970"* [Taliana Carmen v. Vassallo Cesareo Leonard 03.11.2004 QA(PS)]

Fil-każ odjern, l-attriċi tippreżenta bil-ġurament tagħha l-iskrittura tal-24 t'Awwissu 2021, illi permezz tagħha l-konvenuti kkostitwixxew rwieħhom debituri tal-attriċi fis-somma ta' €30,000, biex b'hekk ġabet prova illi jeżisti d-debitu u illi huwa dovut mill-konvenuti. Mill-banda l-oħra, il-konvenuti ma ġabu l-ebda prova illi effettivament huma għamlu xi ħlas akkont ai termini tal-iskeda ta' pagamenti kif miftiehma fl-iskrittura bejn il-partijiet. **Għaldaqstant, il-Qorti qed tasal għall-konklużjoni illi l-attriċi kellha raġun meta, tramite l-legali tagħha, sostniet in risposta għat-talba tal-konvenuti waqt is-seduta tat-23 ta' Settembru 2021 illi l-pagamenti ma kinux qed isiru ai termini tal-kundizzjonijiet miftiehma fl-iskrittura tal-24 t'Awwissu 2021**;

31. Il-Qorti tinnota illi l-attriċi tat diversi opportunitajiet lill-konvenuti sabiex iħallsu d-dejn lilha dovut. Wara illi kellha tintavola l-kawża odjerna u mandat ta' sekwestru kawtelatorju sabiex tipprova tiġbor il-flus lilha dovuti, l-attriċi aċċettat illi l-ħlas tal-bilanċ kif dovut isir f'numru ta' pagamenti għall-konvenjenza tal-konvenut. Il-Qorti hija tal-fehma illi l-konvenuti ngħataw biżżejjed konċessjonijiet, u li issa sta għalihom illi jekk għandhom id-dejn x'jiġbru mingħand terzi debituri, jieħdu dawk il-passi kollha illi testendilhom il-liġi sabiex jaraw illi jkollhom il-mezzi finanzjarji biex iħallsu lill-attriċi. M'għandhiex tkun ta' sorpriża għall-konvenuti illi l-Qorti sejra għalhekk

tgħaddi sabiex taqta' u tiddeċiedi din il-kawża ai termini tal-klawsola fl-iskrittura illi tirrigwarda morożita' fil-pagamenti;

32. Għaldaqstant, il-Qorti, fid-dawl tal-premess u in konsiderazzjoni ta' dak miftiehem bejn il-partijiet fl-iskrittura tal-24 t'Awwissu 2021, tqis illi:

a. **Stante illi l-konvenuti naqsu milli jagħmlu kwalsiasi ħlas akkont f'pagamenti rateali kif miftiehem, l-ammont dovut għadu dak ta' €30,000;**

b. **L-ammont sħiħ qiegħed jiġi dikjarat dovut, b'dana illi l-konvenuti qed jitilfu l-benefiċċju illi jiġi konċess lilhom żmien għall-eventwali ħlas tal-ammont dovut;**

c. **Il-konvenuti huma ordnati jħallsu wkoll imgħax legali fuq l-ammont ta' €30,000, dekorribbli mill-24 t'Awwissu 2021 sad-data tal-effettiv pagament.**

Decide

33. Għal dawn il-motivi, il-Qorti taqta' u tiddeċiedi billi:

(i) **Tiddikjara** illi l-ewwel talba diġa' ġiet sorvolata waqt is-seduta tal-1 ta' Ġunju 2021;

(ii) **Tilqa'** t-tieni talba attriċi in kwantu tikkundanna lill-konvenuti jħallsu indiviżament bejniethom is-somma kumplessiva ta' tletin elf Ewro (€30,000); iżda **tiċħad** l-istess talba in kwantu tali talba tirreferi għal imgħaxijiet legali dekorribbli mid-data tal-preżentata tal-kawża odjerna sad-data tal-pagament effettiv;

(iii) **Tordna** minflok lill-konvenuti jħallsu wkoll indiviżament bejniethom l-imgħaxijiet legali dekorribbli mill-24 t'Awwissu 2021 sad-data tal-effettiv pagament.

Bl-ispejjeż ta' din il-kawża jibqgħu bla taxxa bejn il-partijiet ai termini tal-iskrittura tal-24 t'Awwissu 2021.

Onor Imħallef Dr Audrey Demicoli LL.D.

Dr Graziella Attard
Deputat Reġistratur